

Skiftnotat – Finansnæringens rolle i grønn næringsutvikling

Dato: 27.08.2020
Forfattere: Sverre Thornes, konsernsjef KLP, Odd Arild Grefstad, administrerende direktør i Storebrand, Øystein Bø, administrerende direktør i Formuesforvaltning.

Innledning

Hva skal til for at finansnæringen i større grad kan understøtte den grønne næringsutviklingen i Norge? Det er hovedspørsmålet vi stiller oss i dette Skift-notatet som omhandler finansnæringen. Arbeidsgruppen ønsker å identifisere tankesett, modeller og rammevilkår som legger til rette for at mer kapital kan flyte til grønne næringer med kapitalbehov, og som skaper strukturer og investeringsmuligheter med en risiko- og avkastningsprofil som er tilpasset institusjonelle investorer.

Notatets første avsnitt omhandler nye reguleringer og ny klimapolitikk fra EU som vil prege også det norske markedet fremover. I avsnitt 2 understreker vi behovet for sektorstrategier i norsk næringsutvikling, og anbefaler norske myndigheter å benytte mer målrettede tiltak som reduserer risiko for investorer, og samtidig belaster statskassen i mindre grad. I avsnitt 3 eksemplifiserer vi dette tankesettet med tre områder som vil være viktige for det grønne skiftet i Norge: elektrifisering, flytende havvind og hydrogen. Disse områdene er bare eksempler og på ingen måte en uttømmende liste; det er mange næringsområder som er viktige for det grønne skiftet i Norge hvor samme tankesett kan appliseres. Avsnitt 4 oppsummerer mulig oppfølgingsaktiviteter i Skifts regi.

Med dette notatet vil arbeidsgruppen innen finans invitere øvrige Skift-medlemmer til å utfordre oss, og komme opp med andre forslag og modeller for hvordan finansnæringen i større grad kan understøtte den grønne næringsutviklingen.

1. De tydeligste styringssignalene kommer fra EU

Innledningsvis ønsker vi å understreke at den viktigste mekanismen som styrer kapitaltilgangen, er virksomhetenes egen lønnsomhet og risiko. Eller sagt på en annen måte, det er politikk som påvirker lønnsomheten i de ulike bransjer som er den mest effektive måten å styre kapital på. Dersom myndighetene reduserer skatter og avgifter i en næring, eller gir inntektsgarantier til nye satsinger vil det bidra til økt kapitaltilgang og lavere priser på finansieringen. Tilsvarende vil varsel om økte skatter og avgifter, og lavere støtte eller sikkerhet for inntekter redusere kapitaltilgangen. Dette er antagelig viktigere enn endrede rammebetingelser for finansinstitusjonen for å styre kapitalplasseringene.

Når det er sagt, ser vi at bærekraft i dag tar plass i finansreguleringen på en måte som aldri har skjedd før – og det er vi positive til. Her er det EU som er i førersetet. Gjennom sin handlingsplan for bærekraftig finans, har EU lansert omfattende regelverksendringer som treffer hele finansbransjen med den hensikt å gjøre investeringene grønnere. På samme måte er EU i dag også en meget sterk pådriver for det grønne skiftet gjennom EUs grønne giv (*EU Green Deal*). EUs klimapolitikk og regelverksutvikling vil sette premissene og prege både norsk finansnæring og norsk næringsliv i årene fremover.

Ett av EU-tiltakene har vært å utvikle et klassifiseringssystem for hva som er en bærekraftig økonomisk aktivitet. Det er mange aspekter ved en slik definisjon som kan, og bør, problematiseres, men det er grunnleggende positivt at det nå gjøres et forsøk på å skape en

internasjonal standard. Vi mener at klassifiseringen med tilhørende regelverk vil drive en endring, og i kombinasjon med ambisiøs klimapolitikk fra EU vil den få stor betydning for norsk næringsliv og politikk. Det vil derfor være naturlig også for norske myndigheter å ta utgangspunkt i denne klassifiseringen for å iverksette flere tiltak for å stimulere eller insentivere investorer til å styre mer kapital i den retningen, og for å ruste norsk næringsliv for utviklingen i det europeiske markedet.

Anbefalinger:

- a) Norge bør innføre EUs regelverk knyttet til klassifiseringen av bærekraftig økonomisk aktivitet i norsk lovgivning så fort som mulig. Når EU raskt går i den retningen, er det ingen grunn for Norge og norske virksomheter til å vente og risikere å ligge bakpå.
- b) Myndighetene kan velge å stimulere til utvalgte investeringer gjennom å la avkastningen fra utvalgte investeringer bli skattemessig begunstiget, for eksempel gjennom lavere skattesatser eller gunstige avskrivningsregler. Dette kan gjelde for eksempel utvalgte sektorer Norge ønsker å utvikle, investeringer som er i tråd med EUs taksonomi eller tilsvarende.

2. Måltrettet bruk av virkemidler – sektorstrategier og godt samspill mellom offentlig og privat kapital

Hva som skal til for å få lønnsomhet i klimavennlige løsninger i den enkelte næring, vil vi ikke gå inn på i dette notatet. Det vil variere fra sektor til sektor, og spenner bredt fra teknologiutvikling og nye forretningsmodeller, til transparens, merkeordninger og klimakriterier i offentlige anbudprosesser for å nevne noe. Vi vil likevel understreke at finansnæringen til enhver tid vil reflektere bredden av norsk næringsliv, slik at endringer i rammebetingelser som gjør klimatilak og klimavennlige forretningsmodeller i andre næringer lønnsomme, bidrar til å gjøre disse til attraktive investeringer og er en forutsetning for en grønnere finansnæring.

Fra finansnæringens ståsted, som i utgangspunktet ønsker å se slike skift foregå i mange næringer, ser vi et fellestrekk. Det er at vi er nødt til å utvikle sektorstrategier for de sektorer vi ønsker å utvikle i Norge. Vi må tørre å legge prinsippet om næringsnøytralitet til side, fordi skiftene vi skal gjennom er så omveltende og trenger en orkestrering av alle involverte aktører og statlige virkemidler.

Videre er det ønskelig å utarbeide noen prinsipper/modeller for offentlig-privat samarbeid (*blended finance*). I de tilfeller at kapitalmangel er hovedutfordringen, kan det være et godt alternativ at staten og private saminvestorer proratarisk. I mange tilfeller er det imidlertid risikoaspekter eller andre type hindringer som gjør at det investeres lite privat kapital. I disse tilfellene er det mye mer effektivt at statlige virkemidler brukes mer måltrettet og heller settes inn for å fjerne denne typen hindringer. Dette kan være tiltak som ikke nødvendigvis koster så mye over statsbudsjettet, men som vil ha stor betydning for finansielle investorer i form av risikoavlastning. Eksempel på slike virkemidler som har fungert godt i eksisterende initiativer er en valutasikringsordning som Norge har gitt til Nordisk mikrofinansinitiativ, en first loss-mekanisme som Nederland har gitt til fornybarfondet Climate Investor One, GIEK-garanti til større lån til norske selskaper, og strøminnkjøpsavtale fra Sør-Afrika til fornybar energi-prosjekter. Igjen vil det variere fra sektor til sektor hvilke målrettede tiltak som vil være mest effektive, slik at også dette er et argument for sektorvise strategier.

Anbefalinger:

- c) Norge må tørre å velge hvilke næringer man særlig ønsker å satse på, og utarbeide sektorstrategier for disse. Myndighetene (og evt. også Skift) bør sette sammen tverrfaglige og tversektorielle arbeidsgrupper for å utarbeide slike strategier. En slik sektorstrategi bør tegne opp veien man ser for seg fra dagens situasjon til lønnsomhet og skalering. Den kan med fordel kartlegge hele verdikjeden, og

identifisere hvor i verdikjeden som norsk næringsliv kan ha fortrinn. Hver sektorstrategi bør også ta for seg hvordan de statlige virkemidlene skal spille sammen i retning av en felles nasjonal målsetning.

- d) Som et ledd i utarbeidelsen av sektorstrategiene, bør det også kartlegges hvilken finansiering det er behov for i de ulike fasene og delene av verdikjeden, samt vurderes hvilken type finansiering og finansieringsstruktur som er mest hensiktsmessig. Målet er her å identifisere hvordan offentlig og privat kapital på best måte kan spille sammen. Målet bør være en høy multiplikator for bruk av offentlige midler mot de private investeringer de kan utløse. Vi anbefaler at det settes ned et utvalg med representanter fra myndigheter, investorer, banker og næring for noen utvalgte case/prosjekter for å utforske mulighetsrommet og ulike alternativer.
- e) Innføre statlig garanti på haleriskene for utvalgte sektorer eller typer investeringer i tråd med EU-klassifiseringen og statens strategi. Halerisikoen oppstår sjeldent, slik at kostnaden for staten ville blitt liten, men nytten for finansnæringen stor. Halerisikoene vil variere fra investering til investering. Denne typen garanti vil redusere kapitalkravene for den enkelte investering.
- f) Stille klimakrav til selskaper som får statlige lån eller garantier. Eksempel: Frankrikes krav til AirFrance.

3. Eksempel på grønn næringsutvikling

Vi vil i det følgende eksemplifisere ovenstående med tre utvalgte næringsområder som ofte blir trukket frem som sentrale for å bygge grønn konkurransekraft i Norge. De tre næringsområdene er på ingen måte en uttømmende liste, men eksempel for å illustrere tilnærmingen.

Vi gir en kort situasjonsbeskrivelse av hvilke utfordringer vi opplever at næringsområdene har. Vi bruker disse som eksempler for å diskutere hva finansnæringens rolle (som tilbyder av egenkapital og fremmedkapital) kan være – og hva som skal til for at finansnæringen i enda større grad kan støtte opp om utviklingen. Arbeidsgruppen ønsker innspill fra øvrige Skiftmedlemmer på dette.

Flytende havvind

Situasjonsbeskrivelse: Fortsatt høye kostnader langt over kommersiell lønnsomhet, men stor interesse nasjonalt og internasjonalt. Kritikk mot norske myndigheter for lite konkrete ambisjoner, men de første lisensene skal tildeles. Etterlyser at krav om elektrifisering av norsk sokkel kobles til krav om bruk av havvind istedenfor landkabler for å skape etterspørsel. Det vil være viktig med lange kontrakter for avsetning av strøm. Godt eksempel på at det er behov for en sektorstrategi.

Finansnæringens rolle: Mange kapitalsterke industriaktører er involvert. Interessen for å investere vil imidlertid være stor også i finansnæringen når prosjektene når lønnsomhet, og investeringene vil kunne gjøres i mange ulike former.

Mulig tiltak: Havvind som teknologi kan oppnå kommersiell lønnsomhet raskere hvis de får en form for sikring av inntektsgrunnlaget, eksempelvis langsiktige kontrakter. Et annet eksempel er tilhørende infrastruktur. Denne infrastrukturen vil kunne privatfinansieres om myndighetene garanterer bruk som sikrer inntektsgrunnlaget.

Hydrogen og ammoniakk

Situasjonsbeskrivelse: Det er stor interesse rundt muligheten for hydrogen. Med god tilgang til fornybar strøm til produksjonen og stort etterspørselspotensiale, særlig innen shipping men også landtransport, anses hydrogen som en effektiv løsning. Utfordringene ligger i de

høye investeringskostnadene for å utvikle hydrogen som energibærer: å etablere en hel verdikjede, med teknologiutvikling, få ned kostnadsnivået, etablere både tilbud og etterspørsel, og få på plass nødvendig infrastruktur.

Finansnæringens rolle: Utviklingen skjer industrielt (pilotprosjekter pågår) og det er industriaktørene som med statlig støtte tar utviklingskostnadene. Finansnæringen kan bidra med kapital i en fase hvor prosjektene når lønnsomhet, enten i produksjon eller i infrastruktur.

Mulig tiltak: Det sentrale vil være å etablere en verdikjede som muliggjør skalering. Staten kan ta ansvar eksempelvis for å få etablert et dekkende distribusjonsnett for hydrogen. Som for flytende havvind, kan dette nettet finansieres av privat sektor, dersom inntektsgrunnlaget garanteres. Dette inntektsgrunnlaget kan sikres for eksempel gjennom et krav om at for eksempel tungtransport, ferger eller skipsfart går over til hydrogen i løpet av en definert tidsperiode.

Elektrifisering

Situasjonsbeskrivelse: Økt elektrifisering vil være viktig for et grønt skifte i Norge. Eksempel på sektorer som er viktige å elektrifisere er: transport (både personbil og varetransport); ferger; cruiseskip; og havnæring. Elektrifiseringsprosjekter er som regel lønnsomme, men en utfordring knyttet til elektrifisering er at det ikke er etablert hensiktsmessige forretningsmodeller. Hvem skal betale for grunninvesteringen? Eksempel: Et cruiseskip er betalingsvillig for å stå ved en nettstasjon i havnen, men har ingen interesse i å ta investeringskostnaden for stasjonen.

Finansnæringens rolle: Denne infrastrukturen er en investeringsmulighet.

Mulig tiltak: Et fellestrekk for flere av de skift som skal til, er at det er etablert en infrastruktur som tilrettelegger for skiftet, for eksempel nettstasjoner ved havner eller infrastruktur for hydrogen innenfor transport. For å gjøre denne infrastrukturen til et mulig investeringsobjekt, er det behov for en kontantstrøm som gjør dette lønnsomt, og en form for sikring eller garanti for dette inntektsgrunnlaget. (Ref. avsetningsgaranti på strøm i Sør-Afrika som tidligere nevnt.). Dette henger også sammen med viktigheten av en helhetlig satsing fra statens side. Hvis det for eksempel er ønske om å bevege transportsektoren fra fossilt til hydrogen, vil det å innføre et forbud mot fossilt drivstoff innen en definert tidsperiode, skape en investeringscase for den nødvendige infrastrukturen for hydrogen.

4. Skifts aktiviteter

- a) Innhente innspill og forslag til tiltak og modeller innenfor henholdsvis elektrifisering, flytende havvind og hydrogen blant Skifts medlemmer for å kvalitetssikre og utdype dette notatet.
- b) Fortsette dialogen med NHO-prosjektet Grønne elektriske verdikjeder.
- c) Delta i liknende forumer og initiativer.
- d) Skrive kronikk basert på dette notatet.

Kontaktpersoner: Sverre Thornes, konsernsjef/KLP, sverre.thornes@klp.no
Heidi Finskas, direktør samfunnsansvar/KLP, heidi.finskas@klp.no,
mobil 45 88 04 60